

Starka karlar.

"På tal om karlar med "jättekrafter,"
torde min farfarfar, "Tre-tönne-Peren" godt
kunna taga första priset, så vitt nämligen
inte "Pöttebova here", smålänningen, vi vet, som
också hade björnkrafter, kanske var ^{änt} ännu svåra-
re lax än fjälla." (Det är min sagesman, 80-årig
Paul Alm, som berättar.) "Tretönneperen" var
mjölnare på Nordana Gärd vid den stora, vitt-
kända kvarnen vid Helgeån, och han fick sitt ök-
namn därav att han, när det var brätt med mald
— och det var det ständigt där för i tiden — alltid
tog tre tunnesäckar med råg samtidigt och kne-
kade in med i kvarnen, och det var ju bra det.
Men alla karlar ~~och~~ kvinnor med för resten
voro ju på den tiden mycket starkare än nu
ty nu äro de allmänt några riktiga stackare.

p2/
3801LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2

som inte sus våga möta en länsman utan att
därja i knävecken. Ja, min farfarsfar han var
stark som "sälla him" och han gjorde många
andra starka karlar tylla och lemmalåsa, ty som
vi veta kunna ju inte gubbruggar låta bra karlar
vara i fred (stretymnepiären var annars en fredlig och
sävlig man) utan de ville ta liotug och kragtug
med honore jämt och följorn blev oftast en bruten
arm eller fot eller och bäggedra. Se, gubben hade
brätt och ingen tid för skoj och därför fick ett så-
dant "nöje" gå kvickt och fermt och därför slängde
han gärna de påträngande för våldsvet och långt
bort där något träd eller en sten tog dem i famn
och där blev de ofta liggande tills deras mäld var lus-
sad, varefter gubben (ja, han var kanske inte precis
gubbe ännu då) lade dem benbrutna ovanpå sitt
lass och skickades hem. Far min ville att jag

D. 3/

3801

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3

också skulle kalla Per, men mor min pätte "P."
 för det, ty sade hon, då blir det bara "troj-
 tyms pään" han får heba och så kristnask
 de mig i slättet till Pål. — Ja, aja me er hera!"
 "Nej, vänta lite Almu! Var Er farfarfar född
 av troll eller jättar, mens han var så stark?" Nå
 inte var han väl det. Hans mor hade väl lagt på
 honom med tillhjälpe av hans far förstås, men så långt
 tillbaka minnes jag inte slätten, ty jag var inte
 kommen till världen då."

(Ovanstående är fullt autentiskt fast jag har berättat
 tal saken litet humoristiskt).

— — — "Pötteboda Here"

"Pötteboda here" kallades han och var natur-
 ligtvis Småländing, ity att Pötteboda ligger i det
 landskapet. I Pötteboda bodde heren, som skall ha
 betat jörse, tillsammans med sin far och deltog

i arbetet i föräldrahemmet och i bygden. Redan
fadern var en stark karl, men Jöses krafter blev
faderens mångdubbelt överlägsna. Därför troddes
det allmänt att han måste "bräs på" jätte-
släkt, vad han var skydd av ortsbefolkningen. Ty
fastän han var fredlig och långmodig kunde man
ej så noga veta när kärsärkaraseriet föll på honom.
Ehuru Pötteboas Heres kraftprov, som givetvis
äro otaliga, säkertligen äro outalade och kända
vida omkring tillåter jag mig här relatera ett par
stycken. Det är en person, kändt. "Rågeboas Gustaf"
i Orstveds fn, som - nu då levde samtidsvis och var
mycket tillsammans med Pötteboas here, som berättat
händelserna för min sagesman: Carl Krastrom, Glimåkra.
Både fadern och hans here vare "trähänta"
d.v.s. de kunde snickra och nödtyftigt reparera
hus och i hemmet. En gång skulle de två lägga

in nya syllar i sitt "Corps de logi" och utan lyft-
krampär detta på den tiden, då husen uppfördes av
skestälpar och 5' a 6' tjums bolar ett rätt knepigt
jobb. Fadern stod också handfallen och funderan-
de hur det skulle gå till. Men Herren hade genast
saken klar, gick fram till huset och stödde ryggen
mot väggen och fattade med båda händerna under
nedersta bolen och lyfte hela eller ett tillräck-
ligt stycke av väggen sågand till fadern: "galla nu
^{för} omne, så ska ju hålla opp en stund så hjälpa
vi oss nog utan till hämta mer folk." Och det
gjorde tack vare Jösse's krafter.

En gång kom Herren in i en butik i Lul-
vesborg och köpte en tunn palt. Då paltet
var uppmät i säcken frågade handfanden var han
hade skjutsen och erbjöd sig att hjälpa honom
lassa på platsen. Men Jösse förklarade att

D. 6/

3801

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6

han inget skjuts hade utan tänkte transportera salt säcken på sin egen rygg till Pötteboda som var 4 mil från staden. "Ja, gör du det, ska du få saltet gratis" sa han. Medan jöse utträttade andra ären den lät han saltsäcken stå kvar i butiken, varvid han och hans beaktare smussade ned en 10 pundsvikt i saltsäcken. När pötteboakaren kom tillbaka tog han sin säck, kastade den på ryggen och vände hemåt. Tavltalet var även stipulerat att jöser ej fick vila under vägen, vadan två man på avstånd följde med för att kontrollera herens göranden. Kommen till Kvarnamåla skog vid Smålandsgränsen gick Heren miste vägen och började plöcka och äta lingon, alljämt med leivden på ryggen. Då de båda spionerna det sågo, ansågo de sig icke behöva följa med längre utan gingo fram och återfordrade 10 pundaren, men heren yttrade: "Har

02/ jag berättat den hit så bär jag den allt hem och behåller den också." Och därmed fingo "Spionerna" låta sig nöja och återvända.

En annan dag var Heren körande mot hemmet med ett par oxar och framför ett tungt lass. Ormsider tröttnade den ene oxen och stannade. Heren gick fram till oxen och slog honom ett hårt slag på ryggen, men med påfärd att ryggraden bräcktes. Jösse sprang från oxen, lusk honom på lasset och tog själva okändan på sin egen axel och hjälpte sålunda till att dra hem lasset.

Många stackar kom till Pötteboda för att tas med Heren. En släbo lyckades en gång genom kneptag lägga sleren på knä. "Jusa, du tar kneptag," sa Jösse och i hettan medan han ännu låg på knä tog han ett krafttag och lusk släbon i marken, så ledde hans ben bortas och inga ville vidare. Knytas med Pötteboda Hers.